

E nric Vázquez (Barcelona, 1940) és catedràtic de materials de construcció a la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC). Quan es van crear els nous plans d'estudi i van aparèixer les assignatures de lliure elecció, se li va ocórrer de proposar que una d'aquestes assignatures fos el jazz. "Jazz: estètica, història i experiència", és el nom que el catedràtic va donar a l'assignatura. La junta de govern de la Politècnica va demanar un informe a la càtedra de Música de la Central i al Conservatori i, després de moltes discussions, la proposta de Vázquez, amb el suport del rector Ferrater, va acabar essent acceptada. Així, doncs, des de fa dos anys, una universitat tècnica per excel·lència s'ha obert al món de les humanitats a través del jazz: "Ensenyo als alumnes a escoltar jazz, a identificar els instruments, a descobrir el color tonal de cada músic, com s'ataca la improvisació i els diversos estils. I tot això integrat dins l'evolució de la història del jazz i dels fenòmens culturals que l'han acompanyada, com ara la literatura *beatnik*", explica Vázquez.

A Enric Vázquez, l'afecció al jazz li ve de família. El va descobrir gràcies a dos cosins seus, per banda de mare, molt més grans que no pas ell, que havien viscut l'ambient jazzístic de la Barcelona d'abans de la guerra: "Em parlaven amb emoció del famós concert del Quintet del Hot Club de França al Palau de la Música, amb Django Reinhardt i Benny Carter". Va ser gràcies a aquests cosins que Vázquez va escoltar els primers discos: Duke Ellington, Fats Waller... i, quan va fer dotze anys i els pares li van regalar el primer tocadiscos, va ser ell qui en va començar a comprar: Benny Goodman, Count Basie, Charlie Christian, Lester Young... Durant l'estiu, a Vallvidrera, Enric Vázquez ja animava un grup reduït d'amics afeccionats al jazz. Feien audicions i intercanviaven informació sobre aquella música minoritària i aleshores un pèl subversiva. Un dels personatges que formava part d'aquest grup era l'ex-rector de la Universitat de Barcelona, Josep Maria Bricall.

El primer llibre seriós sobre jazz que va caure a les seves mans era en alemany (Vázquez va fer el batxillerat al col·legi alemany): *Das Jazzbuch*, de Joachim Ernst Berendt. Aquest llibre és fruit del contacte directe de l'autor amb el jazz que, després de la Segona Guerra Mundial, tocaven a Alemanya músics nord-americans que hi feien el servei militar (com és el cas de Chet Baker), o que actuaven davant les forces que hi havia destinades. En aquell moment a Barcelona imperava el discurs francès sobre el jazz, el discurs clàssic i carrincló de Panassié, o "existencialista" d'alguns joves crítics. Contràriament, el discurs de Berendt era més rigorós i, sobretot,

La Barcelona jazzística de la dècada dels 60 fou protagonitzada per un local, el Jamboree de la plaça Reial, i conduïda per un grup de joves agrupats al Jubilee Jazz Club. Dos d'aquests personatges, Enric Vázquez i Joan de Sagarra, ens explicaran durant dues setmanes l'abans, el durant i el després de l'època daurada del Jamboree. És la història de cinc dècades de jazz a Barcelona.

ric en novetats. Gràcies a Berendt, Enric Vázquez va passar amb molta facilitat del jazz clàssic al *Be bop*, d'escoltar Ellington i Basie a descobrir Parker i Gillespie.

A mitjan anys 50, mentre estudiava a la universitat, Vázquez va començar a desenvolupar una gran activitat en el petit món del jazz barceloní. L'any 1958 va fundar, amb Xavier Coma, el Jubilee Jazz Club, vinculat a l'Institut d'Estudis Nord-americans, és a dir, amb una bona discoteca a l'abast. Aquest mateix any, també amb Coma, dirigia un programa de jazz per a Radio Nacional, *Jazz selecció*, que va assolir un èxit considerable. Va estar més de quatre anys en antena. L'últim any Vázquez va realitzar el programa juntament amb Josep M. Ribó. D'aquell moment, en recorda un episodi: "Vam enregistrar un disc d'una actuació de Lou Bennet al Jamboree per al programa, pagat de la nostra butxaca i que és inèdit encara avui". Més endavant es va treure de la màniga un altre programa radiofònic, *Horizontes del jazz*, per a la FM. Vázquez evolucionava amb els temps, i el pas següent fou la televisió: un programa per a la TV2, que es deia *Jazz en vivo*, que tenia de realitzador J. C. Garrido, ajudat per la Mercè Vilaret. Gràcies al programa va conèixer molts músics de qualitat, entre ells un dels seus preferits, Bill Evans. Però d'aquesta etapa, li'n queda un regust amarg, quan recorda el que en van fer, d'aquests registres històrics: "Eren magnífics, però han desaparegut tots. Segons que m'han explicat, a la Tele van reutilitzar les cintes -vaja, que se les van carregar- perquè necessitaven material. Dubto que en quedi cap".

Als anys 80 Vázquez participa en l'edició d'una revista, *Jazz Cuàrtica*, que va treure Joan Giner i que va durar fins al 1987, quan va tancar per dificultats de finançament. També va escriure més de vint fascicles de la sèrie *Maestros del Jazz* i, fins avui, col·labora en la revista madrilenya *Cuadernos del jazz*. Al 1993 va començar el seu insòlit curs de jazz a la Politècnica.

EL TEMPS, ha volgut parlar amb Enric Vázquez al voltant d'un escenari concret que ell coneix molt bé, no solament com a espectador privilegiat, sinó també com a protagonista: el jazz a la Barcelona dels anys 50 i 60, la Barcelona del Jubilee, del Jamboree, dels Festivals de Jazz, de les *jazz caves*...

ENRIC VÀZQUEZ. A la Barcelona de final dels 50 existia el Hot Club, que funcionava a través del FAD (Foment de les Arts Decoratives), amb seu a dalt de tot de la cúpula del Coliseu. El Hot Club provenia d'abans de la guerra i en aquells moments era l'única imatge del jazz que hi havia a Barcelona. Una imatge marcada pel model Panassié, sense

'Jam session' de l'orquestra del Jubilee. El local era una sala de l'Institut d'Estudis Nord-americans.

Duke Ellington i Ella Fitzgerald a l'aeroport de Barcelona, al gener del 1966.

cap més concessió. Per Panassié el jazz s'acabava amb el swing i, per tant, considerava que la línia oberta per Charly Parker ja no era jazz. Els membres més actius del Hot Club eren Alfredo Papo, Pere Casadevall, Alfredo Matas i Raimon Tort —que era l'únic a qui agradava el jazz modern; sempre el deixaven una mica de banda—. Es dedicaven a organitzar dos o tres concerts importants l'any. Havien portat el Louis Armstrong, el Lionel Hampton... Recordo que vaig anar a veure l'Armstrong amb ma mare al Windsor l'any 55; jo tenia catorze anys. Va ser fabulós: al principi havien anunciat que faria dos concerts, però resulta que va arribar tard i al final va fer un únic concert, que va durar quatre hores. Increïble. També recordo el concert del Hampton, del mateix any: després de l'actuació, el Tete Montoliu va pujar a l'escenari i van tocar junts. L'endemà el Tete mateix el va portar als Caputxins de Pompeia,

i el Hampton va tocar amb el pare Robert de la Riba, l'organista, un frare que, vés, tocava molt bé.

A banda el Hot club, hi havia un altre grup que anava per lliure, el Modern Jazz Club. Eren autèntics franc tiradors, que es dedicaven a fer terrorisme musical per picar l'ortodòxia papista (de Papo). Es posaven noms americans: l'un es feia dir Nat Martel, l'altre Gus Bibona... Però no eren criatures, ens passaven de més de vint anys. Eren païos molt divertits: fingien que hi havia un mecenes americà que es deia Mr. Sandman i un altre personatge, l'oncle Remus, que també venia d'Amèrica. Eren ells els qui pagaven totes les activitats i també els qui muntaven grans premis del disco del jazz. Els del Modern Jazz Club eren uns convençuts absoluts del jazz de la West Coast, de Califòrnia: Stan Kenton, Shorty Rogers, Jimmy Giuffrè... Havien arribat a fer autèntiques barrabassades: una vegada van posar un disc de boleros de Lucho Gatica dient que allò era jazz modern, només per provocar les ires dels ortodoxos. Un altre dia, a un dels membres del Hot, li van posar una peça de Béla Bartók i la va confondre amb Thelonious Monk... Aquest grup tenia un local a la rebotiga d'un bar de la República Argentina, que es deia Tokiyona. Nosaltres vam arribar a muntar conjuntament amb ells el Gran Premio del Disco, l'any 59, en què hi havia un premi dedicat especialment al Hot Club: el "Premio retrospectivo al mejor disco de jazz editado en 1929" —quina mala llet!

EL TEMPS. I en aquest ambient, vosaltres, els *bopers* de Barcelona, munteu el Jubilee Jazz Club.

EV. El Jubilee va néixer sense gens de ganes de fer terrorisme; més aviat anàvem amb el liri a la mà. Però quan vam provar de contactar amb el Hot Club, aquest ens va tancar la porta als nassos, perquè érem *bopers*. No tocava de dir que el bop era bo, i si deies que el Miles Davis era un músic collonut, se't tiraven directament al coll.

JOAN DE SAGARRA. Recordo que en Carlos Barral va publicar un llibre del Panassié. Llavors l'assessor musical de Seix Barral era l'Oriol Martorell. Va ser ell qui va passar un informe positiu perquè publicuessin aquest llibre. Nosaltres vam carregar contra el llibre als diaris. Dèiem: "Sembla mentida que sigueu progressistes i no tingueu ni idea de jazz, que hàgiu caigut en la trampa amb un llibre tan reaccionari...".

EV. I a partir d'aquí hi va haver tot d'enfrontaments. En fi, nosaltres amb el Jubilee vam muntar una orquestra, l'orquestra del Jubilee. Hi tocaven personatges com el fill del doctor Corachan —que ara és metge de medicina tropical—. Era el trompeta. Més tard va

venir el Manolo Elias, que avui és advocat. Tocava el contrabaix i va ser a punt de professionalitzar-se (aquest va ser dels pocs que va sortir a fer copes amb el Miles Davis). També hi tocaven músics com en Josep Pena (contrabaix), l'Andreu Marsé (clarinet), el Roger Santini (guitarra) o el Joan Giralt (piano). Muntàvem *jam sessions* i hi intervenien —sobretot al principi— músics *amateurs* i de tant en tant hi venia el Tete. Teníem un local a l'entresol de l'Institut d'Estudis Nord-americans, que utilitzàvem el divendres i el dissabte. Però hi havia un problema: a sobre nostre hi vivia un marquès, Manuel R. Llauder es deia, que era crític de música, i a les dotze en punt de la nit ens enviava la policia. Ens fotien tots al carrer. No ho hem entès mai, perquè, a més a més, crec que a aquest senyor li agradava el jazz i entre els seus amics es feia dir Rod Lauder. Vistos els problemes de local, al final vam decidir de buscar-nos la vida per compte nostre.

En Xavier Coma, que és una àliga perquè es mou molt ràpid, va contactar amb dos bars de la plaça Reial, el Kit Kat i el Tobogan. El primer contacte no va funcionar, però el segon sí. El Tobogan era un bar de *tapes* i va ser també el primer *self service* de Barcelona. Al soterrani del Tobogan vam començar a muntar concerts i conferències. El projecte era se-

Enric Vázquez: "El Jubilee va nàixer sense gens de ganes de fer terrorisme: més aviat anàvem amb el liri a la mà. Però quan vam provar de contactar amb el Hot Club, aquests ens van tancar la porta als nassos perquè érem boppers."

riós. La inauguració, la vam fer el dia 9 de gener de 1960, amb el Tete Montoliu i els Jazz Brothers —els germans Hand, els del crim del carrer d'Aragó.

Els Hand eren desertors de l'exèrcit americà. Feien veure que tots tres eren germans, però en realitat només n'hi havia dos d'emparentats. Vam connectar amb ells al pis on vivien, a prop de la Monumental. Era un lloc esbaldrat. Tocaven tot el sant dia, no feien sinó tocar i cada tres o quatre hores anaven al lavabo a punxar-se. Vivien en comuna, amb les dones i les criatures. Van debutar en un petit local del carrer d'en Manso. Després nos-

RICARD CUGAT

altres els vam portar al Tobogan i més tard van començar a tocar al Jamboree. Aquest és el primer grup de jazz que va funcionar diàriament a Barcelona. Un dels Hand, Jack el contrabaixista, va ser un dels inductors de l'anomenat crim del carrer d'Aragó. Ell, juntament amb un altre desertor americà que vivia a Eivissa, van decidir d'atracar un taller situat al carrer d'Aragó. Només volien plomar-lo, però les coses es van complicar quan l'amo del taller s'hi va resistir. El còmplice de Jack Hand, gens professional i molt inexpert, es va posar nerviós i li va disparar. Els van enganxar tots i els van posar a la garjola —fins i tot la cantant del Jamboree, Glòria Steward, s'hi va veure involucrada sense saber-ne res, i va ser expulsada del país.

Montserrat Serra

Tete Montoliu i Paquito D'Rivera. "Recordo el concert del Hampton de l'any 55: després de l'actuació el Tete Montoliu va pujar a l'escenari i van tocar junts."